

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з державного управління, професора
Орлової Наталії Сергіївни
на дисертацію ХВАЛІБОТИ РОСТИСЛАВА ІГОРОВИЧА
«ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ
ПОЛІТИКИ ДЕМОГРАФІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ПОСИЛЕНОЇ МІГРАЦІЇ»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність обраної теми дослідження

Дисертація Хваліботи Ростислава Ігоровича присвячена поглибленому дослідженню інформаційно-аналітичного забезпечення державної політики демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції. Це питання є надзвичайно актуальним у контексті поточних воєнних подій, демографічного скорочення, соціальної фрагментації та зростання глобальних міграційних потоків.

Актуальність обраної теми дослідження зумовлена декількома ключовими чинниками. Насамперед, масштабна внутрішня та зовнішня міграція населення, спричинена військовими діями, створює серйозні ризики для демографічного відтворення, стійкості інституцій соціального захисту, збереження людського капіталу та планування повоєнного розвитку країни. Водночас, відсутність дієвих механізмів збору, обробки та використання актуальної демографічної інформації унеможливорює прийняття ефективних управлінських рішень у сфері публічної політики.

Дисертація Хваліботи Р.І. пропонує науково виважений, методологічно обґрунтований підхід до оновлення державної політики у сфері демографічної безпеки. Її результати становлять цінність не лише для наукової спільноти, а й для практиків публічного управління, зокрема в розробці та реалізації стратегій національної безпеки, соціальної політики, відновлення людського потенціалу. Саме тому тема дослідження є вкрай актуальною і відповідає на ключові виклики сьогодення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертації Хваліботи Ростислава Ігоровича, характеризуються високим ступенем обґрунтованості, що досягається за рахунок системної логіки дослідження, глибини аналізу, а також наукової коректності у виборі методів. Структура дослідження побудована на принципі послідовного переходу від

концептуального осмислення демографічної безпеки до моделювання практичних рішень у сфері державної політики.

Наукові висновки дисертаційної роботи логічно впливають із мети й завдань дослідження, а кожна пропозиція має чітке підґрунтя в емпіричних даних, аналітичних розрахунках або апробованих практиках. Автор здійснив широку аналітичну роботу, спираючись на актуальні статистичні дані, матеріали урядових установ, наукові публікації українських і зарубіжних дослідників, що посилює наукову аргументацію.

Рекомендації, запропоновані у дисертації, мають прикладну орієнтацію та вже знайшли часткове впровадження в діяльності державних органів, освітніх закладів та громадських організацій, що свідчить про їхню практичну ефективність та професійну релевантність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана згідно з планами наукових досліджень Національного університету «Львівська Політехніка» в межах науково-дослідної роботи «Діяльність громадських організацій національних меншин як чинник регіонального розвитку та консолідації українського суспільства» (номер державної реєстрації 0120U101169).

Структура і зміст основних положень дисертації

Дисертація Хваліботи Ростислава Ігоровича складається з трьох розділів, кожен з яких логічно пов'язаний із попереднім та послідовно розкриває ключові аспекти обраної теми — інформаційно-аналітичного забезпечення державної політики демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції. Структура роботи дозволяє забезпечити цілісний підхід до аналізу проблематики, поєднуючи концептуально-теоретичні засади з методологією та прикладними інструментами.

У першому розділі дисертації «Теоретичні засади інформаційно-аналітичного забезпечення державної політики демографічної безпеки» обґрунтовано понятійний апарат дослідження, проаналізовано ключові концепції демографічної безпеки, міграційної політики, інформаційно-аналітичного забезпечення. Здійснено критичний аналіз наукових підходів до розуміння сутності демографічної безпеки як складової національної безпеки, її взаємозв'язку з іншими політиками (соціальною, безпековою, інформаційною).

Другий розділ — «Комплексне аналітичне підґрунтя вироблення державної політики у сфері демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції» — спрямований на емпіричне обґрунтування наукових підходів. В рамках цього розділу дисертаційного дослідження запропоновано авторське бачення щодо оцінювання ефективності державної політики забезпечення демографічної

безпеки України в умовах посиленої міграції. Представлено сучасну інформаційну систему вироблення демографічної політики в умовах посиленої міграції.

В рамках третього розділу «Шляхи вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення державної політики демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції» було доведено усі тези до свого логічного завершення. Досліджено можливості адаптації зарубіжного досвіду до українського контексту. Здійснено побудову авторських моделей забезпечення демографічної безпеки на основі функціонального моделювання (IDEF0). Запропоновано новітні підходи до оцінювання та протидії загрозам демографічній безпеці на основі методів парних порівнянь.

Таким чином, структура дисертаційної роботи дозволяє здійснити послідовний перехід від теоретико-методологічного обґрунтування проблеми до емпіричної перевірки і практичного моделювання рішень, що забезпечує її завершеність, наукову новизну та практичну значущість.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Достовірність і наукова новизна результатів дисертаційної роботи Хваліботи Ростислава Ігоровича підтверджуються системним використанням як класичних, так і сучасних методів дослідження, чітко визначеним об'єктом і предметом дослідження, багаторівневою емпіричною верифікацією положень і перевіркою результатів на практиці. Достовірність одержаних результатів базується на: застосуванні науково обґрунтованої методології, яка включає: статистичний аналіз, функціональне моделювання, морфологічний аналіз, метод експертних оцінок і парних порівнянь; апробації положень дисертації через виступи на конференціях та публікації, а також впровадженні окремих результатів у діяльність органів публічної влади та освітніх установ.

Дисертаційна робота, таким чином, не лише містить оригінальні наукові результати, а й демонструє приклад успішного поєднання теорії з практикою у сфері безпекової державної політики в умовах міграційних трансформацій.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих наукових працях

Основні положення та висновки, сформовані у дисертаційній роботі, опубліковано у 17 наукових працях, серед яких: 8 статей у наукових фахових виданнях України категорії «Б»; 9 наукових праць у збірниках за матеріалами конференцій, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Практичне значення роботи і впровадження одержаних результатів дисертаційного дослідження

Практичне значення результатів дисертації Хваліботи Ростислава Ігоровича полягає у формуванні цілісного комплексу прикладних підходів, механізмів і рекомендацій щодо вдосконалення вироблення державної політики демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції. Запропоновані у дисертації інструменти можуть використовуватися державними органами, органами місцевого самоврядування, аналітичними центрами, громадськими організаціями та освітніми установами. Зокрема: удосконалена система оцінювання ефективності державної політики може бути використана для цілей моніторингу, стратегічного аналізу та коригування програм демографічної безпеки на національному та регіональному рівнях; розроблений алгоритм інтеграції зарубіжного досвіду дозволяє адаптувати успішні міжнародні практики (США, Польщі, Сінгапуру, Мексики) до українського контексту, що є важливим у процесі післявоєнного відновлення та євроінтеграції.

Практичну цінність дисертації підтверджує впровадження її результатів у діяльність відділу державної реєстрації актів цивільного стану Сихівського району м. Львова, громадської організації «Птаха України» та ЗВО «Університет трансформації майбутнього», що засвідчує прикладну спрямованість отриманих результатів і їхню придатність до практичного використання.

Таким чином, дисертація має вагоме практичне значення та може бути використана для посилення інституційної спроможності держави у сфері демографічної безпеки, особливо в умовах воєнного стану, демографічної кризи та масштабної міграції.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Попри значущість та глибину дослідження, існують певні аспекти, які можуть бути предметом дискусій та потребують додаткового аналізу:

1. У п.1.1 не досить зрозумілим є дослідження автора щодо сутності та змісту потяг та еволюції «державної політики», поняття «управління» та «державного управління» бо це не було завданнями дисертації, а наведений історичний ракурс дослідження цих питань ніяк не вплинув на необхідний результат автора (рис.1.1., стор. 24-27).

2. Також, у підрозділу 1.2, представлено трактування ключових понять: “демографічна безпека”, “міграція”, “посилена міграція”, та не наведено структурно-логічного авторського обґрунтування щодо важливості дослідження саме цих понять.

3. На рис.1.10., (стор. 75), зображено ключові характеристики посиленої міграції. Не вистачило фокусу автора на ключових моментах (факторах) посиленої міграції в Україні та наочності.

4. Також, рис.1.14, рис. 1.15 та рис.1.16., (стор. 85-89) можна було б об'єднати, щоб наочно подати авторське бачення механізму реалізації державної політики забезпечення демографічної безпеки, та обґрунтувати важливість кожного з елементів, особливо суб'єктів реалізації. Загалом, розділ 1 перенасичений рисунками, які іноді не доречні та не висвітлюють результати дослідження у повній мірі (рис. 1.7., 1.8., 1.17).

5. На табл.2.1. (стор. 116), представлено матрицю формування сучасного середовища вироблення державної політики у сфері забезпечення демографічної безпеки в Україні. Період який охоплює ця матриця добре обґрунтований в межах другого розділу, проте, слід було для поглибленого порівняння охопити більше років. Це дозволило би показати які суттєві зміни відбулися, наприклад за останні десять років, а не лише п'ять-шість.

6. У третьому розділу автором заявлено вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення державної політики демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції, тож очікувалося, що в огляді досвіду інших країн (п. 3.1) будуть проаналізовано та зазначено саме ці складові забезпечення. Так, рис.3.1. жодним чином не відобразив елементи інформаційно-аналітичного забезпечення державної політики демографічної безпеки, а рис. 3.2. – навів тільки загальні положення.

7. У п.3.2. та п.3.3. робота перевантажена математичним та економічним моделюванням різних процесів демографічної безпеки та управління цими. Тому, бажано було б сконцентрувати увагу на факторному аналізі, бо зараз несприятливі умови в Україні для використання різних моделей, де ризики практично неможливо передбачити.

Проте, наведені дискусійні положення, уточнення та рекомендації носять переважно дискусійний характер, та не впливають на наукову і практичну цінність дисертаційного дослідження.

Загальний висновок та оцінка дисертації

З огляду на актуальність обраної теми, наукову новизну отриманих результатів, їхню обґрунтованість і достовірність, а також високу практичну цінність сформульованих положень і рекомендацій, можна стверджувати, що дисертаційна робота Хваліботи Ростислава Ігоровича «Інформаційно-аналітичне забезпечення державної політики демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції» є самостійним завершеним дослідженням, яке містить наукові результати, що мають істотне значення для розвитку теорії та практики у сфері публічного управління та адміністрування.

Робота відповідає сучасним викликам і надає цінні теоретико-методологічні та прикладні розробки, спрямовані на вдосконалення державної політики в умовах демографічної нестабільності, зумовленої війною та масштабними

міграційними процесами. Дисертація має високий рівень логічності, наукової добросовісності й внутрішньої узгодженості.

Обсяг та оформлення дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам, а результати дослідження, які містяться в роботі, раніше не були захищені в інших наукових працях. Це підтверджує самостійність та оригінальність проведеного дослідження, а також його відповідність вимогам до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація на тему: «Інформаційно-аналітичне забезпечення державної політики демографічної безпеки України в умовах посиленої міграції» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Хвалібота Ростислав Ігорович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління, професор
професор кафедри публічного управління
та адміністрування
Університету Григорія Сковороди
в Переяславі

